

PÕHIKOOI PRANTSUSE KEELE LÕPUEKSAM 2015

Lühianalüüs

Põhikooli lõpueksamitega hinnatakse riiklikes õppekavades või õpilasele koostatud individuaalse õppekavaga määratletud üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist, õppeainete õppe- ja kasvatusesmärkide saavutatust ning kooliastme õpitulemuste omandatust eksamiainetes eesmärgiga:

- 1) saada tagasisidet õppimise ja õpetamise tulemuslikkusest;
- 2) suunata eksami sisu ja vormi kaudu õppeprotsessi;
- 3) teha otsus põhikooli lõpetamise kohta.

Põhikooli riiklik õppekava näeb ette, et A-võõrkeelena õpitud keeles ehk antud juhul prantsuse keeles heale tasemele jõudnud 9. klassi lõpetaja oskab seda keelt Euroopa Nõukogu keeleoskustasemel B1.1. Seega lähtutakse prantsuse keele põhikooli lõpueksami koostamisel nii õppekavast kui Euroopa keeleõppe raamdokumendist ning eksam vastab ligilähedaselt Euroopa Nõukogu keeleoskustaseme B1 kirjeldusele.

Prantsuse keele põhikooli lõpueksam kontrollib prantsuse keele kirjutamis-, kuulamis-, lugemis- ja rääkimisoskust. Kolmest osast koosnev kirjalik eksam kestab 135 minutit. Suuline osa toimub eraldi, kas samal või järgmisel päeval, ja kestab 15 minutit.

Eksami eest võib saada maksimaalselt **100 punkti**, punktid jagunevad eksamiosade vahel järgnevalt: kuulamine – 25 punkti, lugemine – 30 punkti, kirjutamine – 25 punkti, suuline osa – 20 punkti.

2015. aastal kujunes keskmiseks punktisummaks **84,6 punkti**, madalaim punktisumma oli **62** ja kõrgeim **96** punkti.

Prantsuse keele põhikooli lõpueksamil osales 2015. aastal üheksa õpilast kolmest koolist: Ehte Humanitaargümnaasiumist 1 õpilane; Gustav Adolfi Gümnaasiumist (GAG) 4 õpilast; Tallinna Prantsuse Lütseumist (TPL) 4 õpilast.

Prantsuse keele lõpueksami valinutest kaks olid poisid ja seitse tüdrukud.

Tabel 1. Prantsuse keele lõpueksamite tulemuste võrdlus 2011–2015

	Õpilaste hulk	Keskmine sooritus (%)	Kõrgeim sooritus (%)	Madalaim sooritus (%)	Keskmine eksamihinne	Keskmine aastahinne
2011	14	80,9	98,5	51	4,2	4,9
2012	6	76,5	96,5	49	3,8	5
2013	7	74,7	99	40	3,7	4,5
2014	6	82,5	91	58	4,2	4,8
2015	9	84,6	96	62	4,3	4,8

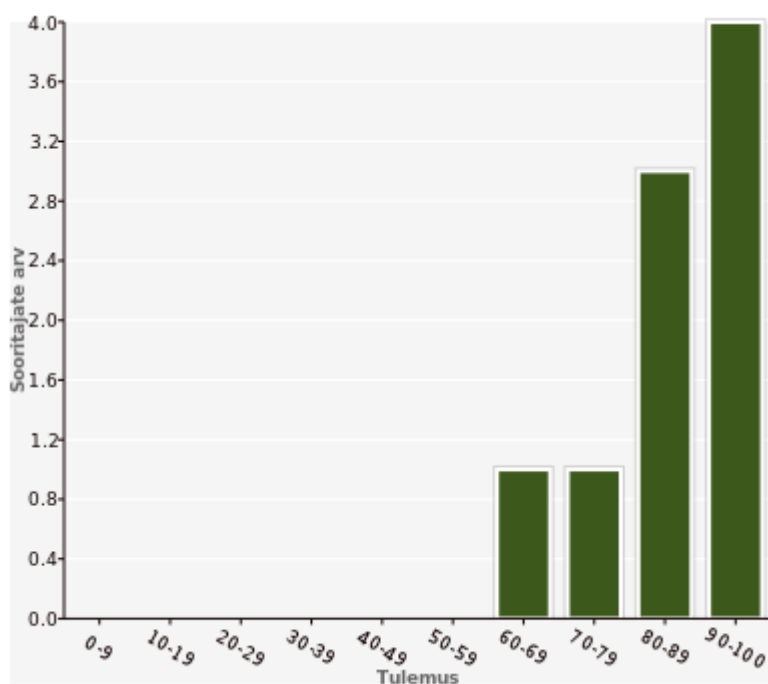
Sarnaselt eelnenud aastatega tuleb nentida, et prantsuse keele põhikooli lõpueksami valib väga vähe õpilasi ja seetõttu mõjutab iga õpilase tulemus oluliselt keskmisi näitajaid. Tabelist 1 nähtub, et 2015. aasta eksamitulemused on keskmiste näitajate poolest sarnased eelkõige 2014. aasta omadega. See ei ole üllatav, sest kahel viimasel aastal on olnud kasutusel uus, muutunud struktuuriga ja pikem eksamiformaat. Seetõttu on võrreldes näiteks 2011. või 2013. aastaga pisut langenud kõrgeima soorituse protsent, sest pikemal eksamil on eksimisvõimalusi rohkem. Siiski ei saa osalejate vähese hulga tõttu teha kaugeleulatuvaid järeldusi eksamitöö raskuse ega prantsuse keele õpetamise taseme kohta Eesti koolides. Võime vaid väita, et eksami valivad jätkuvalt nii väga hea keeleoskusega õpilased kui ka need, kelle keeleoskus põhikooli lõpus on eksamitöö raskust silmas pidades rahuldaval tasemel. 2015. aasta osas võib siiski märkida, et eksami valisid väga tugevad õpilased, sest nelja eelneva aastaga võrreldes oli kõrgeim nii keskmise kui madalaima soorituse protsent.

Õpilaste eksamihindel on tendents olla koolihindest madalam. Aasta- ja eksamihinde mittevastavusele hinnangu andmisel tuleb kindlasti arvestada järgmisi tegureid:

- kooliti on tundide hulk läbi kolme kooliastme erinev;
- kooliti erineb õpilaskontingent;
- läbi aastate eksamil osalenud õpilased on õppinud prantsuse keelt nii A- kui B-võõrkeelena.

2015. aasta eksamil said prantsuse keele põhikooli lõpueksamil neli õpilast eksamihindeks „viie“, neli õpilast „nelja“ ja üks õpilane „kolme“.

Samas selgub tabelist 1, et üldine vahe eksami- ja koolihinde vahel oli 2015. aastal 0,5 palli, mis on märgiks sellest, et õpetajad on oma õpilaste võimeid küllaltki objektiivselt hinnanud.

Joonis 1. 2015. aasta prantsuse keele lõpueksami tulemuste jaotus

Joonise 1 põhjal võib öelda, et 2015. aastal said 88% osalenutest ehk kaheksa õpilast tulemuse 75 punkti ja rohkem ehk sooritas eksami hästi või väga hästi.

Tabel 2. 2015. aasta lõpueksami tulemused osaoskuste kaupa

	Keskmine tulemus punktides/ võimalik maksimumtulemus	Keskmine lahendatus (%)	Miimum-tulemus punktides	Maksimum-tulemus punktides
Kuulamine	20,1/25	80%	14	25
Lugemine	22,1/30	74%	15	28
Kirjutamine	23,3/25	93%	16	25
Suuline osa	19/20	95%	16	20

Tulemusi osaoskuste lõikes vaadeldes torkavad ootuspäraselt silma subjektiivselt hinnatavate osaoskuste kõrgemad tulemused. Kui eksaminandide suulisi sooritusi ei ole võimalik tagantjärele üldistavalt analüüsida, sest suulise osa salvestamine ei ole kohustuslik, siis 2015. aasta kirjutamisosa tööde kohta võib öelda, et üldjoontes on õpetajad eksaminandide kirjutamisülesandeid hindamisskaala alusel hinnanud õiglaselt ja objektiivselt.

Erinevalt 2014. aasta eksamitulemustest oli 2015. aastal vahe kuulamis- ja lugemisosa keskmise lahendatuse vahel palju väiksem (2014 – 12%; 2015 – 6%), kuid õpilased

saavutasid sarnaselt 2014. aastaga parema tulemuse kuulamisosas. Antud asjaolu üheks põhjuseks on kindlasti jätkuvalt see, et viie küsimuse võrra pikema lugemisosa juures on õpilastel rohkem eksimisvõimalusi. Ehkki nii õpetajad kui õpilased arvavad, et prantsuse keele põhikooli lõpueksami raskeimaks osaks on just kuulamisülesanded, on teist aastat järjest osutunud kõige keerulisemaks teksti üldist mõistmist eeldavad lugemisülesanded. Arvamus, et kuulamisosa on raske, võib põhineda antud eksamiosa vormilisel küljel: kuulamisülesanded nõuavad pingsat keskendumist, õpilane ei saa neid lahendada vabalt valitud tempos ja endale sobivas järjekorras. Ka 2015. aasta eksamitulemused näitasid, et selline arvamus ei ole põhjendatud. Siiski on kergematest ja raskematest osaoskustest või ülesannetest rääkimine on konkreetse eksami puhul tinglik, sest juba ühe õpilase üks vale vastus mõjutab nii väheste eksaminandide tõttu keskmisi näitajaid väga palju.

Eksamitulemused osaoskuste ja ülesannete kaupa

I osa. Kuulamine

Kuulamisosa ülesannete koostamisel peeti silmas põhikooli riikliku õppekava III kooliastme õpitulemust *Mõistab endale tuttavat teemat kõike olulist* ja EN keeletaseme B1 üldise kuulamisoskuse kirjeldust *Saab kuuldust aru, taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju, kui räägitakse üldlevinud teemadel (nt uudistes, spordireportaažides, intervjuudes, ettekannetes, loengutes) ning kõne on selge ja üldkeelne.*

Kuulamisosa keskmine lahendus 2015. aasta prantsuse keele lõpueksamil oli 80%.

Tabel 3. Kuulamisülesanded. 2015. aasta lõpueksam

	Maksimum-punktid	Keskmine	Keskmine lahendus (%)	Minimaalne tulemus	Maksimaalne tulemus
Ülesanne 1	6	4,9	81	2	6
Ülesanne 2	7	5,3	76	3	7
Ülesanne 3	7	5,9	84	4	7
Ülesanne 4	5	4	80	1	5

Kuulamisosa 1. ülesanne oli valikvastustega ülesanne, kus eksaminandid pidid kolme pildi seast valima selle, mis sobib vastuseks. Teemadeks olid igapäevaeluga seotud olukorrad (igapäevatoimetused, suhted, tehnika, tervis). Tekst esitati dialoogide ja monoloogidena. Vastused eeldasid teksti peamise mõtte mõistmist. Ülesandega saadi tervikuna hästi hakkama,

ei saa esile tuua suuri raskusi valmistanud küsimusi. Siiski võiks esile tuua 3. küsimuse, mille lahendusprotsent jäi kõige madalamaks (67%) ja kus eksisid just tugevamad õpilased. Teadmata, mis eksimise põhjustas, võib oletada, et selleks võis olla sõna *baby-sitter*, mis on prantsuse keeles „lapsehoidja“ üldnimetus. Valikus oli ka pilt lapsekäru lükkavast naisest, kuid lastega jalutamisest tekstilõigus endas juttu ei olnud.

Kuulamisosa 2. ülesanne oli samuti valikvastustega ülesanne, kus õpilased pidid valima kolme vastusevariandi vahel. Tegemist oli intervjuuga prantsuse noorsookirjanikuga. Küsimused olid suunatud tekstilõikude peamise mõtte mõistmisele, aga ka detailidest ja rääkija suhtumisest arusaamisele. Sellegi ülesande lahendamine ei valmistanud eksaminandidele probleeme. Samas oli see kuulamisosa raskeim ülesanne ja erinevalt kolmest ülejäänust ei antud siin ühelegi küsimusele 100% õiget vastust.

Kuulamisosa 3. ülesanne oli avatud vastustega ülesanne, mille teemaks olid ühe Madagaskari tütarlapse igapäevaelu ja õpingud. Tekst esitati ülevaate vormis monoloogina. Küsimused jälgisid teksti kulgu ja nõudsid valdavalt konkreetseid, tekstis enamjaolt selgelt esile toodud vastuseid, mille leidmine oli jõukohane kõigile eksaminandidele.

Kuulamisosa 4. ülesanne oli sobitusülesanne. Eksaminandid pidid sobitama monoloogina esitatud tekstid väidetega. Ülesande teemaks oli sport, küsimustele vastamine nõudis arvamused üldist mõistmist ning nende kohta lihtsate järelduste tegemist. Ka see ülesanne ei valmistanud õpilastele suuri raskusi.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et 2015. aastal eksami teinud õpilased sooritasid kuulamisosa väga edukalt ja ülesannete keskmine lahendatus oli kõrge.

II osa. Lugemine

Lugemisülesannete koostamisel peeti silmas põhikooli riikliku õppekava III kooliastme õpitulemust *Mõistab endale tuttavat teemat kõike olulist* ning EN B1 üldise lugemisoskuse taseme kirjeldust *Loeb ja mõistab mõneleheküljelisi selge arutluskäiguga tekste erinevatel teemadel (nt noortele mõeldud meediatekstid, mugandatud ilukirjandustekstid)*. Suudab leida vajalikku infot pikemast arutlevast laadi tekstist. Kogub teemakohast infot mitmest tekstist.

Lugemisosa keskmine lahendatus 2015. aasta lõpueksamil oli 74%.

Tabel 4. Lugemisülesanded. 2015. aasta lõpueksam

	Maksimum-punktid	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Minimaalne tulemus	Maksimaalne tulemus
Ülesanne 1	6	4,8	80	2	6
Ülesanne 2	7	4,7	67	1	7
Ülesanne 3	10	6,4	72	4	9
Ülesanne 4	7	6,2	89	5	7

Lugemisosa 1. ülesandeks oli valikvastustega ülesanne, kus eksaminandid pidid valima kolme vastusevariandi vahel. Ülesande alustekstiks oli pagari elukutset tutvustav ajakirjaartikkel. Küsimused eeldasid teksti detailset mõistmist ja tekstilõikude üldisest mõttest arusaamist. Eksaminandid vastasid küsimustele üldjoontes õigesti, 28. küsimusele andsid kõik õige vastuse. Raskeimaks osutus 30. küsimus, mille lahendusprotsent oli 56 ja mis nõudis tekstilõigu üldisest mõttest arusaamist. Küsimus tekitas raskusi nõrgematele õpilastele (ehkki konkreetse eksami tulemusi silmas pidades on nõrgematest ja tugevamatest õpilastest rääkimine tinglik), kes ei suutnud kas lõigu peamisest mõttest aru saada või ei teadnud vastusevariandis B kasutatud sõna *flexible* tähendust.

Lugemisosa 2. ülesanne oli pangaga lünkülesanne, kus eksaminandid pidi taastama tervikteksti, asetades puuduvad laused õigesse lünka. Teemaks oli šokolaadi ajalugu ja teekond Ameerikast Euroopasse meie toidulauale. Küsimused eeldasid nii tekstisiseste seoste mõistmist kui terviktekstist ja detailidest arusaamist. Ülesanne lahendati tervikuna rahuldavalt, kõige raskemaks osutusid 33. ja 37. küsimus, mõlema lahendusprotsent oli 44. Sellise ülesande edukas lahendamine nõuab tähelepanelikku ja süvenenud lugemist ning mõnel juhul ka teksti detailset mõistmist. Ehkki tegemist oli terve eksami kõige raskema ülesandega, said kaks eksaminandi selle eest maksimumpunktid.

Lugemisosa 3. ülesanne oli valikvastustega ülesanne, mis kontrollis eksaminandide teadmisi grammatiliste vormide ja sõnavara osas. Tekstiks oli tänapäeva laste liikumisharjumusi käsitlev artikkel. Ülesanne tervikuna oli eksaminandidele jõukohane, kuid maksimumtulemust ei saavutatud. Suuremaid raskusi valmistasid sõnavara kontrollivad küsimused 39, 42, 44 ja 45. Küsimustele 46 ja 48 andsid õige vastuse kõik eksaminandid.

Lugemisosa 4. ülesanne oli sobitusülesanne, kus eksaminandidel tuli kokku viia nõuanne ja tekstilõik. Teemaks oli tervis ja päevakava, täpsemalt nõuanded hommikuseks ärkamiseks. Ülesanne nõudis tekstilõikude üldise mõtte mõistmist ja valikulisest infost arusaamist ning osutus retseptiivseid osaoskusi mõõtvatest ülesannetest kergeimaks (lahendatus 89%).

Kokkuvõtvalt võib öelda, et 2015. aastal eksami teinud õpilased sooritasid lugemisosa hästi, kuid keskmise soorituse erinevus oli ülesannete lõikes üsna suur (ül. 2 67%, ül. 4 89%).

Lugemisosa 2. ülesanne oli suhteliselt madala lahendusprotsendiga ka 2014. aastal. See ülesandetüüp (sobitamine) on keeruline ja võib suure valikute hulga tõttu kaasa tuua rohkem eksimusi kui kolmese valikvastusega ülesandetüüp.

Sarnaselt 2014. aastaga võib kuulamis- ja lugemisosa tulemusi võrreldes oletada, et 2015. aastal tulenes kuulamisosa jätkuvalt kõrgem lahendusprotsent ülesannete mahust (kuulamisosa oli lühem, andes tervikuna 5 punkti vähem kui lugemisosa) ja mingil määral ka ülesandetüüpide erinevusest.

III osa. Kirjutamine

Kirjutamisosa ülesannete koostamisel peeti silmas põhikooli riikliku õppekava III kooliastme õpitulemust *Oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärki ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ning plaane; oskab koostada lihtsat teksti tuttavatel teemal* ja EN keeletaseme B1 üldise kirjutamisoskuse kirjeldust *Oskab koostada eri allikatest pärineva info põhjal kokkuvõtte (nt lühiülevaade sündmustest, isikutest). Oskab kirjeldada tegelikku või kujuteldavat sündmust. Oskab isiklikus kirjas vahendada kogemusi, tundeid ja sündmusi.*

Kirjutamisosa keskmine lahendatus 2015. aasta lõpueksamil oli 93%.

Tabel 5. Kirjutamisülesanded. 2015. aasta lõpueksam

	Maksimum-punktid	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Minimaalne tulemus	Maksimaalne tulemus
Ülesanne 1	9	8,9	98	8	9
Ülesanne 2	16	14,5	90	8	16

Kirjutamisosa koosnes kahest ülesandest, mida õpetajad hindasid skaala alusel. Esimese ülesande eest oli võimalik saada kuni 9 ja teise eest kuni 16 punkti.

1. ülesandes pidi eksaminand kirjutama Facebooki lehele vastuse sõbra kinnokutsele. Ta pidi kutsest keelduma, keeldumist põhjendada ja pakkuma välja mingi muu tegevuse/lahenduse. Vastuse pikkus pidi olema umbes 50 sõna.

Ülesande juures hinnati kolme aspekti: ülesande täitmist, sõnavara ja grammatikat. Iga aspekti eest võis saada kuni kolm punkti. Ülesande peaaegu sajaprotsendiline lahendus näitab, et eksaminandid said sellega väga hästi hakkama. Kõik sisupunktid olid ammendavalt lahti kirjutatud, sõnavara oli asjakohane. Esines üksikuid eksimusi eessõnade (*en demain*), subjunktiivi ja modaalverbide kasutamises (*je peux* vs *je dois*), samuti olid mõnikord vahetusse läinud tegusõnad *être* ja *avoir* ning *aller* ja *venir*.

2. ülesandes pidi Prantsusmaal kujuteldavas keelelaagris viibiv eksaminand kirjutama oma šveitslasest sõbrale/sõbrannale e-kirja. Ta pidi kirjeldama, kus ja kellega ta koos elab, millisest üritusest või tegevusest ta on osa võtnud ja milliseid kinke oma perele ostnud. E-kirja pikkus pidi olema umbes 120 sõna.

Ülesande juures hinnati nelja aspekti: ülesande täitmine ja sisu; teksti ülesehitus ja sidusus; sõnavara; grammatika.

Iga aspekti eest võis saada kuni neli punkti. Selle ülesande juures said eksaminandid enim punkte (keskmine 3,8) teise aspekti ehk teksti ülesehituse ja sidususe eest. Kõrgelt hinnati ka ülesande täitmist ja sisu. Veidi vähem said õpilased punkte sõnavara (keskmine 3,5) ja grammatika (keskmine 3,3) eest.

Sooritusprotsenti silmas pidades oli ülesande teema eksaminandidele jõukohane. Siiski ei saanud üks õpilane täpselt aru ülesandepüstitusest. Ta küll kirjeldas keelelaagrit, selle päevakava ja hinda ning kutsus ka sõpra laagrisse, kuid ei pidanud kinni sisupunktidest, mis nõudsid ühest tegevusest jutustamist ja ülevaadet kinkidest, mis omakorda oleks eeldanud mineviku ajavormide kasutamist. Seetõttu hinnati tema sooritust poolega (8 punkti) võimalikust maksimumtulemusest.

Ülejäänud eksaminandid olid sisupunktid väga hästi avanud, tekstid olid ladusa keelekasutusega ja teemakohase sõnavaraga. Kirjaliku osa hindamisskaala lubab anda maksimumpunktid ka sõnavaras ja grammatikas esinevate väikeste eksimuste korral, mis on B1 keeletasemel täiesti aktsepteeritavad. Siiski olgu siinkohal ära toodud 2015. aasta eksamitöö pikemas kirjutamisülesandes enim esinenud vead, millele õpetajad võiksid võimalusel tähelepanu pöörata: kaudse kõne moodustamine (vrd *que nous faisons* – *ce que nous faisons*), *être* ja *avoir* abitegusõnana, anglitsismid (*ton réponse* – *ta réponse*).

IV osa. Suuline osa

Suulise osa ülesannete koostamisel peeti silmas põhikooli riikliku õppekava III kooliastme õpitulemust *Oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärki ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ning plaane* ja EN keeletaseme B1 üldise suulise suhtlemisoskuse kirjeldust *Oskab edasi anda raamatu, filmi, etenduse jms sisu ning kirjeldada oma muljeid. Tuleb enamasti toime vähem tüüpilistes suhtlusolukordades. Kasutab põhisoonavara ja sagedamini esinevaid väljendeid õigesti; keerukamate lausestruktuuride kasutamisel tuleb ette vigu. Väljendab ennast üsna vabalt, vajaduse korral küsib abi. Hääldus on selge, intonatsiooni- ja rõhuvead ei häiri suhtlust.*

Tabel 6. Suuline osa. 2015. aasta lõpueksam

	Maksimum-punktid	Keskmine	Keskmine lahendatus (%)	Minimaalne tulemus	Maksimaalne tulemus
Ülesanne 1 ja 2	20	19	95	16	20

Põhikooli lõpueksami suuline osa koosneb kahest ülesandest. Hindamiskaala järgi saab mõlema eest kokku 20 punkti, ülesandeid hinnatakse koos. Esimene ülesanne on suuline esitlus, mille juures õpilane räägib valitud fotodest ja vastab seejärel küsimustele; teine ülesanne on prantsuskeelsel lähtetekstil põhinev rollimäng. Tabelis 6 on mõlema ülesande koondtulemused.

Ülesannete teemadeks 2015. aastal olid sport, internet, linna- ja maaelu, transport, elukutsed ja tarbimine. Rollimängud olid võimalusel nende teemadega seotud.

Suulise osa juures hinnati viit aspekti: ülesande täitmine; suhtlus; sõnavara; grammatika; hääldus ja kõne soravus. Iga aspekti eest võis saada kuni neli punkti. Väga kõrge lahendusprotsent näitab, et eksaminandid said maksimumtulemuse peaaegu kõigis aspektides.

KOKKUVÕTE

2015. aastal prantsuse keele põhikooli lõpueksami tulemused olid ootuspärased. Muidugi oli rõõmustav viimase viie aasta kõrgeim keskmine tulemus, mis omakorda on kinnituseks sellele, et eksami valivad jätkuvalt peamiselt väga hea keeleoskusega õpilased. Samas see on jõukohane ja tänuväärne alternatiiv ka neile, kelle prantsuse keele tase on eksami kontekstis rahuldav.

Eksam tervikuna oli õpilastele võimetekohane ning teemad loodetavasti noortele huvipakkuvad.

Sellel aastal täitsid õpetajaküsimustiku ka kaks õpetajat kahest koolist, kus 2015. aastal prantsuse keele lõpueksam toimus. Üks neist leidis eksamile üldhinnangut andes, et eksam oli raske, teine hindas eksamitöö üldiselt positiivseks. Mõlemad töid esile kuulamise kui kõige pikema ja õpilastele raskeima eksamiosa, kuid ülaltoodud tulemuste põhjal võib öelda, et kuulamisosa sooritati tervikuna hästi või väga hästi. Küll on allakirjutanu nõus sellega, et kuulamisosa on pikk (koos pauside ning sisse- ja väljajuhatusega üle 30 minuti) ning nõuab suurt tähelepanu ja keskendumist. Ülesannete hulk ja kuulamisosa pikkus suurenesid seoses 2014. aastal uuenenud eksamiformaadiga, mis on kõigi põhikooli võõrkeele lõpueksamite juures ühesugune ja selle muutmist praegu ette näha ei ole.

Ülejäänud eksamiosade kohta leidsid mõlemad õpetajad, et ülesanded olid õpilastele tasemekohased ning hindamisskaalad selged ja arusaadavad.

Sandra Heidov

SA Innove prantsuse keele peaspetsialist